

rozhodovati o tom, jsou-li podmínky opce splněny. A česko-slovenské úřady musí samozřejmě rozhodovati podle zásad obsažených v česko-slovenském právním řádu, stejně tak jako německé úřady budou rozhodovati o tom, zda osoba optující pro Německo podle § 4 podmínky opce splňuje, podle zásad právního řádu německého. Nezná-li česko-slovenský právní řád rozdílů rasových, pak na příslušníky israelitského náboženského vyznání může hleděti právě jen jako na příslušníky určité náboženské společnosti, a pojem národnosti určití podle jiných objektivních znaků, jimiž se národní příslušnost prokazuje. Že při sčítání lidu bylo připuštěno i přiznání k národnosti židovské, není důkazem pro tvrzení opačné, právě naopak tato výjimka potvrzuje pravidlo shora uvedené, neboť neznačí nic jiného, než že vedle osob české národnosti a israelitského vyznání a vedle osob německé národnosti tohoto náboženského vyznání jsou i osoby židovské národnosti a zároveň israelitského vyznání.

Těmito třeba jen namátkou nadhozenými úvahami myslím, že je vyjádřeno objektivní stanovisko ve věci výkladu pojmu »národnosti«, pokud jím operuje smlouva o státním občanství č. 300/1938 Sb. z. a n.

Vladimír Verner.

Exekuce z důvodu zákonného práva alimentálního na důchody přiznané V. P. Ú.

I. Nejvyšší soud zabýval se otázkou, co lze považovati za zákonný nárok na výživu v souvislosti s ustanovením § 46 zákona č. 26/29 Sb. z. a n. Ve svém rozhodnutí ze dne 7. května 1938, č. j. R I 515/38 rozhodoval spor manželů, jejichž manželství bylo rozloučeno z viny obou a v němž manželka exekucí vymáhala na povinném manželu-důchodci výživné. Činila tak na podkladě smíru,

který strany uzavřely. Nejvyšší soud rozhodl, že výživné, na němž se strany dohodly ve smíru, není výživným ze zákona, na něž se vztahuje ustanovení § 46 zákona č. 26/29 Sb. z. a n.

Nejvyšší soud vykládá ustanovení § 46 co nejstriktněji a považuje za zákonné jen takové výživné, které jest založeno na poměru rodinném. Nelze tedy za zákonné výživné považovati to, na němž se strany dohodly — třeba u soudu, neb v řádné smlouvě — leda, že by šlo o smluvní úpravu zákonného nároku plynoucího z rodinného poměru. Podobně omezuje pojem zákonné povinnosti vyživovací také alimentální zákon ze dne 16. prosince 1930, č. 4/31 Sb. z. a n.

II. Abychom si uvědomili význam tohoto rozhodnutí pro praxi pensijního pojištění, je třeba nejprve říci, co o nároku na výživu stanoví zákon. Všeobecně lze říci, že na zákonnou alimentaci má nárok manželka, děti a manželští rodiče. Vůči nemanželskému dítěti má tento nárok nemanželská matka a její předkové (ovšem ve smyslu § 42 o. z. bez omezení stupně). Nejčastěji se v praxi vyskytnou jako strany ve sporu manželé, v jichž rodinném poměru může dojít k největšímu počtu variací vzhledem k řízení rozvodovému a rozlukovému.

O zákonných nárocích na výživu rozvedených a rozloučených manželů pojednávají §§ 1264—1266 o. z. Z těchto ustanovení a z judikatury plyne, že v případě nedobrovolného rozvodu manželství přísluší nárok na výživu v plném rozsahu nevinné manželce proti vinnému manželu. Manželka spoluvinná na rozvodu má zákonný vyživovací nárok jen v rámci dvorského dekretu ze dne 4. května 1841, č. 531 ř. z. Zásadně taková manželka nemá sice nárok na slušnou výživu, avšak soudce může od případu k případu po uvážení všech

okolností výživu přiznati. Výživu může se konečně domáhati i na rozvodu nevinný muž, pokud nemá sám prostředků k výživě a jestli mu tyto prostředky právě rozvodem ušly.

Sporná je otázka, má-li zákonný nárok alimentární nevinná manželka proti nevinnému manželovi. V literatuře převládá názor, který na tuto otázku odpovídá kladně a stejně řeší věc osnova nového občanského zákona.

Můžeme tedy říci, že kdyby manželé při nedobrovolném rozvodu uzavřeli smír, kterým by se manželce dostávalo více, než co jí zákon přiznává, nešlo by o ryzí výživné ze zákona (z poměru rodinného), nýbrž o částečné neb úplné darování.

Při rozvodu dobrovolném je věc potud jiné povahy, že se před soudem ani nezjišťuje ani neurčuje vina, takže se nedostává kritérií, platných pro rozvod nedobrovolný a že se tudíž otázkou výživného mezi manželi vždycky zabývá dohoda, kterou manželé uzavírají. Dohoda taková jest podmínkou, bez níž by soud nemohl přikročiti k dobrovolnému rozvodu. Smlouva tato má ráz majetkoprávních smluv, uzavřených vzhledem k manželství (§ 1217 o. z.) a bude tedy vždycky v tom případě manželčin nárok alimentací založenou na poměru rodinném — *ex lege*.

Z těchto úvah plyne, že majetkoprávní smlouvy mezi mužem a ženou uzavřené při rozvodu budou jen tenkrát povahy smluvní — nikoli ze zákona, — poskytne-li manžel při nedobrovolném rozvodu více, než k čemu je podle zákona povinen.

Kdežto rozvodem se rodinný poměr manželů pouze modifikuje, rozlukou zaniká rodinný poměr úplně. Účinkem rozluky, ať byla vyslovena z jakéhokoliv důvodu jest, že manžel nemá nadále zákonnou povinnost manželku vyživovati (§ 91 o. z.). Pokud se strany snad dohodly na smíru, podle něhož má rozloučená

manželka nárok na výživu, jde o nárok z důvodu náhrady škody, který nikterak nesouvisí s alimentací ze zákona. Tento nárok plyne z ustanovení §§ 1324 a 1331 o. z. Není založen na právu rodinném, což dokazuje i technický termín »plné zadostiučinění« (§ 1266 o. z.), nýbrž jde o vyživovací rentu, která má nahraditi škodu způsobenou rozlukou. Dvorský dekret č. 531/1841 ř. z. se na manžely rozloučené nevztahuje (Vážný 9037, 7962).

K úplnosti je nutno dodat, že rozlukou a tím méně rozvodem nezaniká rodičovský poměr rozloučených nebo rozvedených manželů k dětem a jejich alimentární zákonná povinnost zůstává nedotčena (§ 142 o. z.).

V otázce dětí nemanželských platí, že mají zákonné právo alimentární vůči otci (§ 166 odst. 2 o. z.). Kdyby otec nebyl znám, nebo nemohl dítě zaopatřiti, má nemanželské dítě zákonný alimentární nárok vůči nemanželské matce a jejím rodičům. Vzhledem k tomu, co zde uvedeno, spadá každá exekuce pro vyživovací nárok nemanželského dítěte, vedená na otcův důchod, pod ustanovení § 46 p. z. Takováto exekuce na důchod matčin padala by v úvahu teprve v případě přesunutí vyživovací povinnosti na matku, eventuelně na její rodiče. Jest totiž pořadí uvedené v citovaném § 166 o. z. nutno považovati za přesně určené zákonem a nedá se měniti soukromou dohodou rodičů na úkor dítěte (§§ 170, 171 o. z.).

Odlišně jest řešena otázka náhrady, kterou může požadovati nemanželská matka vůči sploditeli dítěte. Původní text občanského zákona řešil tuto otázku v ustanoveních o náhradě škody. Dnešní text obsahuje příslušná ustanovení v §§ 167 a 168, avšak není tu vyslovena povinnost vyživovací, nýbrž jen povinnost nahraditi útraty porodu, šestinedělí, a po případě další náklady, spojené se

slehnutím. Jest sice pravda, že do útrat šestinedělí je pojata i výživa po tuto dobu, avšak původní ráz těchto ustanovení svědčí o tom, že jde o nárok na náhradu škody, neboť z 2. odst. § 167 plyne, že se promlčuje ve třech letech po porodu (§ 1489 o. z.) a neplatí o něm nepromlčitelnost, ustanovená v § 1481 o. z. o závazcích z poměru rodinného. Lze tedy míti zato, že ani nárok podle §§ 167 a 168 (po případě zvětšený na nárok podle § 1328 o. z.) nespadá pod hledisko zákonných alimentálních závazků založených na poměru rodinném. Nemanželská matka vůči zploditeli dítěte má sice nárok na náhradu útrat spojených s porodem a šestinedělím, avšak nemá vůči němu zákonného práva vyživovacího.

Konečně jest se zmíniti o zákonném právu alimentálním rodičů. Rodiče v širokém smyslu § 42 o. z. nemají zásadně práva žádati na dětech, aby jim poskytovaly výživu. Jako výjimku ustanovuje § 154 o. z., že upadnou-li rodiče do nouze, jsou děti povinny slušně je vyživovati. Je tedy podmínkou, aby bylo možno mluvit o zákonném vyživovacím právu rodičů jednak, aby to byli rodiče manželští anebo, aby to byla matka a její předkové vzhledem k dítěti nemanželskému. Dále je třeba, aby tito rodiče se domáhali výživy z důvodu, že upadli do nouze, to jest, že nejsou sami s to slušně se vyživovati buďto ze svého jmění neb ze své práce.

III. Tento výklad pojmu zákonného nároku vyživovacího má význam jednak pro strany, jejichž práv se věc může hluboce dotýkati, jednak také pro soudy, které, když povolují exekuci, mají vzíti v úvahu, zda vydání usnesení exekučního, není »nepřípustné a právně neúčinné« ve smyslu § 46 p. z.

Při povolování exekucí proti povinným stranám, které požívají důchod od Všeobecné-

ho pensijního ústavu, nezkoumají totiž soudy, v jakém poměru jsou strany exekučního řízení, ani zda pohledávka vznikla z obchodního styku, zda jest to pohledávka útratová, alimentární nebo jiná, a tím méně se zabývají otázkou, jde-li v daném případě o alimentární nárok ze zákona. Naproti tomu strany, které navrhuji exekuci, zanedbávají ve svých podáních výslovné ustanovení § 54 č. 3 ex. ř., kde se praví, že návrhy na exekuce musí mimo jiné obsahovati vše, co podle povahy případu je důležité pro nařízení, jež soud povolující nebo exekuční má vydati pro vedení exekuce. Soudy po této stránce návrhy nezkoumají a povolují exekuce (stejně i berní správy) za zřejmého předpokladu, že buď povinná strana anebo podlužník použije opravných prostředků v případě, že exekuce jest nezákonná.

Důchodce nezná většinou ustanovení § 46 p. z., a má-li tedy podlužník hájiti zájmy svých důchodců, musí podrobně zkoumati veškerá povolení exekucí na důchody vyplácené podlužníkem a oznamovati soudům nepřípustnost a neúčinnost exekucí, které porušují ustanovení § 46 p. z. K tomu jest podlužník oprávněn podle § 39 č. 2, § 294 odst. 4a a § 295 odst. 2 ex. ř. Opravných prostředků mohou důchodce i podlužník proti nezákonnému usnesení povolujícímu exekuci, užiti jen ve lhůtě stanovené zákonem.

Emil Svoboda ml.

Žaloby proti nálezům rozhodčích soudů a výborů v oblasti pracovního práva.

I.

V oblasti pracovního práva nabývají stále většího a většího významu rozhodčí soudy, ať již zřízené smlouvou individuální, či jak tomu bude